

Identifikator pravnih subjektov LEI (*Legal Entity Identifier - LEI*) zagotavlja enotno identifikacijo pravnih subjektov, ki sodelujejo v finančnih transakcijah po celem svetu. Kot standard v mednarodnem poslovanju se je uveljavil v zadnjih letih, od letos pa ga lahko slovenska podjetja pridobijo tudi pri dveh domačih izdajateljih.

LEI – nov globalni sistem identifikacije pravnih subjektov za preglednejše poslovanje

Mag. Tadej Ulčar

Identifikator pravnih subjektov LEI je edinstvena 20-mestna koda, ki se dodeli po standardu ISO 17442¹ ter omogoča enolično prepoznavo strank in njihovih korporacijskih povezav. Izvorno je bil namenjen povečanju preglednosti in izboljšanju delovanja finančnih trgov, za vzpostavitev celovitega vpogleda na izpostavljenost ter izboljšano merjenje in spremljanje systemskega tveganja, v zadnjem času pa se uveljavlja tudi kot orodje v postopkih skrbnega pregleda strank ter pri optimizaciji poslovnih procesov.

Globalni sistem identifikatorja pravnih subjektov

Vzpostavitev sistema LEI je bila povezana z globalno finančno krizo leta 2008 in ugotovitvijo regulatornih organov, da neustrezna identifikacija strank v transakcijah med različnimi trgi, proizvodi in regijami predstavlja bistveno oviro za realno oceno systemskih in potencialnih tveganj, preprečuje ugotavljanje trendov ter sprejem ustreznih korektivnih ukrepov.

¹ ISO 17442:2012, *Financial services - Legal Entity Identifier (LEI)*, http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=59771.

Najpomembnejši dejavnik pri vzpostavitvi LEI je bila Skupina G-20, ki je leta 2011 pozvala Odbor za finančno stabilnost (*Financial Stability Board – FSB*) naj pripravi smernice za globalno identifikacijo pravnih oseb in podporno strukturo upravljanja. Nato je sledila postopna vzpostavitev globalnega sistema za identifikacijo (*Global Legal Entity Identifier System – GLEIS*).

Struktura GLEIS

Globalni sistem za identifikacijo pravnih oseb GLEIS deluje na treh nivojih.

Prvi nivo predstavlja LEI ROC, Odbor za regulativni nadzor LEI (*LEI Regulatory Oversight Committee – LEI ROC*). Njegova naloga je zagotavljanje spoštovanja načel upravljanja GLEIS in nadzor sistema GLEIS v širšem javnem interesu, skladno z načeli in priporočili G-20 in FSB.

Drugi nivo delovanja GLEIS predstavlja GLEIF, Globalna fundacija za identifikator pravnih subjektov (*Global Legal Entity Identifier Foundation – GLEIF*), leta 2014 ustanovljena nadnacionalna neprofitna organizacija, ki zagotavlja operativno celovitost sistema. GLEIF akreditira, usklajuje in nadzoruje lokalne operativne (registrske) enote LOU (*Local Operating Unit – LOU*).

Lokalne enote LOU predstavljajo tretji nivo sistema. Po opravljeni akreditaciji so pristojne za dodelitev LEI identifikatorjev in vzdrževanje evidenc LEI v svoji državi.

Akreditacija lokalnih operativnih enot LOU

Status lokalne operativne enote LOU lahko v vseh državah sveta pridobijo organizacije, ki zaprosijo za ta status in v

postopku akreditacije dokažejo izpolnjevanje organizacijskih in tehničnih zahtev GLEIF.

Akreditacijski postopek poteka v dveh fazah. V prvi fazi podpiše lokalna organizacija z GLEIF pogodbo o zaupnosti izmenjanih podatkov, (*Non-Disclosure Agreement – NDA*), se seznaniti z akreditacijskimi zahtevami in pripravi akreditacijski načrt s prikazom strateških usmeritev, ekonomskega modela in poslovnega načrta ter vizijo delovanja.

Po uspešnem zaključku te faze podpiše lokalna organizacija z GLEIF krovno pogodbo (*Master Agreement – MA*), ki opredeljuje medsebojne pravice in obveznosti ter standarde za izvajanje storitev LEI, nato pa mora v 6 mesecih implementirati vse zahtevane tehnične in organizacijske rešitve za opravljanje storitev in izvesti testiranja ter verifikacijo.

Če lokalna organizacija uspešno izpolni tudi vse točke druge faze postopka, ji GLEIF podeli akreditacijski certifikat, s katerim pridobijo status lokalne operativne enote LOU.

Akreditacijski certifikat enote LOU je krajevno omejen na jurisdikcije, za katere izkaže usposobljenost za preverjanje podatke o pravnih subjektih v uradnih evidencah in lahko vključuje eno ali več držav.

Dodelitev in vzdrževanje veljavnosti LEI kode je plačljiva storitev, vendar morajo LOU cene oblikovati po načelu pokrivanja stroškov (*cost-recovery*).

Pridobljeni akreditacijski certifikat morajo LOU obnavljati v postopku letne presoje procesov in kakovosti.

Koda LEI in referenčni podatki

LEI (*Legal Entity Identifier - LEI*) je edinstvena 20-mestna koda, ki omogoča enolično in mednarodno priznano identifikacijo pravnih subjektov.

Prednost kode LEI so kakovostni, zanesljivi in primerljivi referenčni podatki, ki jih lokalne enote LOU preverijo v uradnih evidencah. Koda LEI predstavlja poslovno kartico družbe, saj vsebuje tako informacije o imetniku, kot tudi podatke o korporacijskih povezavah (morebitnih neposrednih in/ali končnih obvladujočih družbah).

Koda LEI je nevtralna, brez vključenih informacij ali oznak držav, ki bi povzročile nepotrebno kompleksnost za uporabnike. Temelji na naslednjih štirih ključnih načelih:

- načelo globalnega standarda;
- načelo samostojnosti (vsaki pravni entiteti je dodeljen enoličen identifikator);
- načelo kakovosti (vsi podatki so zanesljivi in preverjeni v javnih registrih); in
- načelo javnega dobra (uporaba baze LEI je brezplačna za vse uporabnike).

Koda LEI je ekskluzivna, saj subjekt, ki mu je dodeljena, ne more pridobiti druge oz. jih imeti več, niti se koda ne zamenja, če se njeno vzdrževanje prenese od ene enote LOU k drugi. Prav tako je unikatna, saj ista koda ne more biti dodeljena več subjektom.

Minimalne zahteve za referenčne podatke, ki ji mora vsebovati vsak LEI, postavlja ISO standard. V skladu z njim morajo referenčni podatki zajemati najmanj uradno ime subjekta v pravnem prometu, njegov poslovni naslov in državo ustanovitve, podatek o pravni obliki, državi jurisdikcije in povezanih entitetah

ter oznake statusov (prva dodelitev LEI, zadnja posodobitev podatkov, podatek o poteku veljavnosti). Nadgradnjo predstavljajo t.i. podatki drugega nivoja (*Level 2 Data*), ki so obvezni od maja 2017. Ti po kriteriju računovodske konsolidacije razkrivajo podatke o neposrednih in/ali končnih obvladujočih družbah pravnega subjekta, ki je imetnik kode LEI.

Uporabna vrednost LEI

Uporaba identifikatorja LEI je obvezna za poročanje o poslih z izvedenimi finančnimi instrumenti v repozitorije sklenjenih poslov, skladno z evropskim zakonodajnim okvirjem MiFID II/MiFIR (*Markets in Financial Instruments Directive/Regulation*) ter zahtevana oziroma priporočena za poročanje Evropski centralni banki (ECB), Evropskemu organu za vrednostne papirje in trge (ESMA) ter Evropskemu organu za zavarovanja in poklicne pokojnine (EIOPA).

Pridobitev LEI je tako obvezna tudi za vse poslovne subjekte, ki želijo opraviti transakcijo (nakup, prodajo ali preknjižbo) s finančnim instrumentom, uvrščenim na organiziran trg.

Čeprav je trenutno obvezna uporaba omejena predvsem na udeležence finančnih trgov, pa je prav zaradi globalne narave identifikatorja visoka tudi prostovoljna pridobitev, saj omogoča večjo mednarodno prepoznavnost, skrajšuje čas skrbnega preverjanja strank pri sklepanju poslov, velike družbe pa celo preučujejo možnost uporabe LEI pri optimizaciji poslovnih procesov.

Slednje je aktualno tudi zaradi enostavnega in brezplačnega dostopa do podatkov, saj je LEI zasnovan kot javno dobro.

V tem okviru je GLEIF oktobra 2015 vzpostavil t.i. globalni LEI indeks (*Global LEI Index*), ki je edina svetovna spletna zbirka podatkov, ki nudi odprte, standardizirane ter visoko zanesljive referenčne podatke o poslovnih subjektih, ki se dnevno posodablja. Vsakdo lahko prek spletnega iskalnika dostopa in pregleduje celoten nabor LEI podatkov.²

Za integracijo v poslovne rešitve družb pa GLEIF dodatno omogoča prevzem celotne baze podatkov ali delnih podatkovnih datotek posameznih LOU, kot tudi programski vmesnik (*application programming interface – API*) za neposredni dostop do podatkov v realnem času za izvajanje poizvedb na zahtevo.

Za mala in srednja podjetja pa je dodana vrednost LEI predvsem v mednarodnem poslovanju, saj olajša identifikacijo strank in analizo tveganja pri poslovanju s tujimi partnerji in bankami, npr. pri pridobivanju dokumentarnega akreditiva ali komercialnega kredita.

Razširjenost LEI v svetu in pri nas

Na svetovni ravni je ta hip z LEI mogoče identificirati že 1.289.854 poslovnih subjektov iz kar 223 držav sveta.

Največ kod LEI je dodeljenih v ZDA (13,5%), sledijo Velika Britanija (10,2%), Nemčija (8,8%), Nizozemska (7,5%), Italija (7,4%), Španija (7%) in Francija (5,4%).

Za slovenske družbe in podjetnike je bilo doslej izdanih že 2.156 kod. Med njimi so tako velike in srednje družbe kot tudi mikro in mala podjetja ter podjetniki.³

Kako do kode LEI v Sloveniji?

V Sloveniji trenutno delujeta dve lokalni registracijski enoti (LOU), in sicer Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) ter KDD d.d.. Poslovni subjekti lahko pridobijo LEI kodo oz. jo prenesejo v vzdrževanje k vsakemu LOU, ki je akreditiran za njihovo jurisdikcijo. AJPES je npr. poleg Slovenije akreditiran še za Srbijo, Makedonijo in Črno goro.

Postopek pridobitve kode LEI je zasnovan na principu samo-registracije in je hiter ter zelo enostaven. Če želi družba pridobiti kodo LEI, vnese pooblaščen oseb družbe v obrazec oziroma spletno aplikacijo podatke o družbi (aplikacija AJPES celo omogoča, da se vnese matična številka družbe, nato pa aplikacija sama prevzame večino zahtevanih podatkov neposredno iz Poslovnega registra); zatem pa pooblaščen oseb družbe na spletni strani sprejme splošne pogoje ter izvede plačilo storitve. Cene so v pristojnosti vsakega LOU, a so kot rečeno oblikovane po načelu pokrivanja stroškov in ne predstavljajo večjega stroška.

Praviloma v enem delovnem dnevu nato LOU opravi verifikacijo in validacijo podatkov ter z vlagateljem uredi morebitne neskladnosti. Po uskladitvi LOU dodeli LEI kodo, o tem obvesti pravni subjekt ter zbrane podatke prenese v globalni LEI indeks.

S kodo LEI si družba zagotovi referenčno identiteto in izkazuje svojo skladnost s predpisi trga finančnih instrumentov. ■

² <https://www.gleif.org/en/lei/search/>

³ primeroma je ogled podatkovne baze slovenskih imetnikov LEI pri AJPES mogoč na spletni strani <https://www.ajpes.si/LOU/>